

Şəddat Cəfərovun tanınmış ziyalı olduğunu müasirləri səmimiyyətlə etiraf edirlər. Çünki onun həyat kitabı həmişə maraqlı olub. Həyat kitabını isə maraqlı edən insanın öz təbiətidir. Əməllər insan üçün elə sərmayədir ki, bu sərmayəni həm bu dünyada, həm də əbədiyyət məkanında nə xərcləsən də bitmir, qurtarmır. Amma sərmayə də şəxsiyyətin xeyirxah əməlləri ilə qazanılsa, cəmiyyət içərisində başını uca edər. Mən həmişə deyirəm ki, Şəddat Cəfərov başı uca kişidir, haradan baxsan görünəndir. Yəni onu göz önünə gətirən, görünmə məqamına qaldıran insani keyfiyyətləridir. Elə ona görə də onun haqqında yazanların sırası gündən günə artır. Onun haqqında yazılanları ümumi bir kitabxanaya bərabər tutmaq olar. Şairlər ona daxillərindən gələn bir səslə nəğmələr, şeirlər həsr edirlər. Onun adını həmişə uca tuturlar.

* * *

Hər kəsin cəmiyyət içərisində tutduğu mövqeyə layiq adı, ünvanı var. Əslinə qalsa, ad, ünvan kimsəyə verildə şərti mahiyyət daşıyır. Ancaq zaman keçdikcə insan cəmiyyətlə münasibətlərini tənzimləyə-tənzimləyə zaman axarında irəliləyir, adının yanına çoxlu epitetlər qazanır. Əlbəttə, bu epitetlər hər kəsdə eyni deyil. Birinin təbiətindəki qüsurlar üzə çıxdıqca cəmiyyət qüsur sahibinə yaraşan adla onu "şərəfləndirir". Yalançıdırsa, yalanına uyğun. Lovğadırsa, lovğalığına görə. Daha betər yaramaz, yalançı keyfiyyətlər də var ki, bunları sadalamağa lüzum görmürəm. İnsanlar belələrindən uzaq qaçmağa çalışır. Onlarla çox ünsiyyətə girmirlər. Çünki başa düşmək çətin deyil ki, beləsi ətrafına həmişə bu və ya digər dərəcədə ziyan vurur. Ən azı, mənəvi-əxlaqi mühiti korlayır.

Əlbəttə, hər kəsi bir cərgəyə düzmək olmaz. Elə ali məqam insanlar da var ki, onların xoş davranışı, saf təbiətləri insanlar tərəfindən hər vaxt təqdir olunur. Belələri ilə dostluq etmək, yaxınlıq münasibətində olmaq, ünsiyyət qurmaq hər kəsin arzusu olur. Çünki, ucalıqda olan, ucalıq niyyəti ilə yaxşı əməlləri ilə tanınan hər kəsi ucaların ucası olan müdriklər öz yanlarına çəkmək istəyirlər. Beləliklə, onların xeyirxahlığı sayəsində mənəviyyəti saf, duru olan insanlar üçün yaşamaq zövq mənbəyi olur.

Həyatı bütöv bir rəngdə qavramaq mümkün deyil. Çünki həyatımızı rəv-nəqləndirən və bizdən əvvəlki müdriklər demiş, dünyanın əşrəfi olan insanların hamısı eyni təbiətdə deyil. Həyat elə ona görə rəngarəngdir ki, insanlar bir-birindən fərqlidirlər.

Həyatımızın, dövrümüzün cazibədar rənglərindən biri də həmişə adını uca tutduğumuz Şəddat Cəfərovun ömür yolu ilə bağlıdır. Onun həyatını cazibədar edən niyyəti ilə əməli arasında təbiətdən gələn bir bağlılıqdır. Yəni onun saf niyyətli aləmini xeyirxah əməllərindən ayırmaq olmaz. Onun niyyətində olan əmələ çevrildə buna təəccüblü baxmırıq. Çünki əvvəlcə saf niyyətdən arzular, niyyətlər göyərər, sonra bu arzular, niyyətlər əmələ çevrilir. Bütün hallar-

da əməl insanın ən əsas təkzibolunmaz göstəricisidir.

Ustad naşir kimi ona müraciət edənləri həmişə səmimiyyətlə qəbul edir, məramlarını, istəklərini öyrənir. İmkanları ilə istəklərini tutuşdurur, əgər imkan istəyə uyğun gəlmirsə, onda Şəddat Cəfərov bir müdrik, ağsaqqal kimi öz köməyini əsirgəmir. Elə bu səbəbdən də onunla ilk dəfə görüşənin ruhunda, varlığında Şəddat Cəfərovun bir xeyirxah obrazı yaranır. Belələrindən biri də Yaqub Söz adı ilə tanınan Yaqub Feyzulla oğlu Abbasovdur. O, şair-publisistdir, bələğətli nitq sahibidir. Yaqub müəllim kitablarını çap etdirmək üçün məndən məsləhət alanda çox məmnuniyyətlə Şəddat Cəfərovun ünvanını göstərdim. İnsanlığa dəxli olan bir şəkkaklıqla Yaqub müəllim narahat baxışlarla məndən soruşdu: "Çox get-gələ düşmərim ki? Birdən işim alınmasa, arada giley-güzar olsa mənim üçün yaxşı olmaz". Əlbəttə, mən Yaqub müəllimə qətiyyətlə dedim ki, get, tanış ol.

Elə ilk tanışlığın nəticəsi olaraq Yaqub Söz zəng edib minnətdarlıq bildirdi. Belə adamla onu tanış etdiyimə görə dili ağzına girmirdi. Sanki dədələr dədəsi olan müdrik Şəddat müəllim onun varlığına hopmuşdu. Yaqub Sözdə Şəddat müəllimə bir heyranlıq və sevgi duyğuları baş qaldırmışdı. Bu, insana hörmət sevgisi

Məlumdur ki, Şəddat müəllimin həyatı çox enişli-yoxuşlu olub. Nəsil-ləri repressiyadan keçib. Babası, atası siyasi təqiblərə məruz qalıb. Amma bu nəsil bütün sınaqlardan uğurla çıxıb. Şəddat müəllimin atası Muğdat dövrün ona zülüm etməsinə baxmayaraq İkinci Cahən savaşına getməkdən çəkinməyib. Mühəribədən də qəhrəman kimi qayıdıb. Ailəni başına yıgıb. Mühəribədən əvvəl doğulmuş övladlarını halallıqla tərbiyə etməkdə davam edib. Yeni övladları da dünyaya gəlib. Ona görə də müəllif şeirdə "Muğdat ağacı" ifadəsini işlədir. Şəddat



YAŞINA YARAŞAN KİŞİ

id. İnsan yalnız inamdan sonra belə ruhlana bilərdi.

Əlbəttə, onların tanışlığı dostluğa çevrildi. Aralarında qırılmaz ünsiyyət yarandı. Şəddat Cəfərov ömrünü dini ənənəyə, ibadətə bağlamış Yaqub Sözün qəlbində heykəlləmişdi. Kitabının çapından sonra müəllif yazısı ilə bir nümunə də bizə gətirdi. Nümunəvi poliqrifik nəşr idi. Həqiqətən, hiss olunurdu ki, kitab mətbəədə xüsusi diqqət və qayğı ilə hazırlanıb. Bunu Yaqub Söz də hiss etmişdi. Və bir yazılı vərəq də çıxarıb verdi, dedi ki, bu mənə Şəddat müəllimə ehtiramımın ifadəsi olan şeirimdir. Maraqlı bir başlıq da qoymuşdu: "O YAŞINA YARAŞIR". Müəllif şeiri Şəddat müəllimin 80 illiyinə həsr etmişdi. Elə ilk misralardanca onun Şəddat müəllimin müdriklik dünyasına nüfuzunun sözlə ifadəsi hiss olunurdu:

Zaman yaratsa da müdrik insanı,
Sonsuz düşüncəsi zamana sığmır.
Bilir əbədiyyətdir əsl ünvanı,
Gələcək zamandan gözünü yıgmır.

Bu misralarda həm Şəddat müəllimin hörmət, ehtiram ünvanı var, həm də şəxsiyyət və zaman anlamına poetik fəlsəfi baxış var. Müəllifə görə insanı zaman yaradır. Doğrudan da, insan təbiət etibarlı ilə zamanına uyğun formalaşır. Hətta zaman, dövr insanın təbiətinə uyğun gəlməyən mənfi çalrılı nəsə əlavə etmək istəyəndə insan bununla barışmır. Dövrün təbiətindən yuxarıya qalxaraq özünün sağlam, ucalıqda olan mənliliyini qoruyur. Və həm də insanın gələcəyə can atmağı onun həyat eşqi ilə bağlı olur. Yaqub müəllim onu da hiss edib ki, Şəddat müəllim tükənməz həyat eşqi olan insandır.

datın mənsub olduğu ailəni qollu-budaqlı, cənub təbiətinin incisi olan Demirağacına bənzədir və Şəddat müəllimin özü də bu ağacın budaqlarından biri kimi tərənnüm olunur:

Muğdat ağacının Şəddat budağı,
Zaman yolu üstə zaman kölgəsi.
Həyatının bütün qarası, ağı,
Ömrün çağlarına zaman töhfəsi.

Beləliklə, bu nəhəng kölgəli Demirağacı gövdədən boy verən budaqlarla şöhrətlənir və müəllif Şəddat müəllimi zamana sinə açan, öz kölgəsi olan, əhatəsi olan nüfuz sahibi kimi görür. Biz müəllifin rəğbətli münasibətinə obraza sevgisindən doğulan qanadlı duyğularına şerik oluruq. Çünki artıq qeyd etdiyimiz kimi, zaman nə qədər bürkülü olsa da, Şəddat müəllimi boğa bilməyib. Onun təbiəti saflığını, sağlamlığını qoruyub. Doğru deyir ki, Şəddat müəllim mənəvi saflığına sədaqətlə keşik çəkib:

Sarsıda bilmədi zaman bürküsü,
Nə dərin köklərin, nə də gövdəsin.
Olsa da təhlükə qorxu-hürküsü,
Sədaqətlə keşik çəkdi növbəsin.

Həyat yolları çoxşaxəlidir. Elə insanlar var ki, yolların ayrıcında tərəddüd edir. Hansı tərəfə yön tutacağını bilmir, amma Şəddat müəllim kimi insanların məramı aydın olduğu üçün o, tərəddüd etmədən xeyirxahlıq yolunu seçir. Sanki, öz kölgəsini yol üstünə salır. Qoy gəlib-gedən insanlar onun cığırını tanınsınlar, yolunu bilsinlər və xeyirxahlıq yolunu davam etdirməkdən bezməsinlər, usanmasınlar:

Saldı kölgəsini yol kənarında,
Zaman yolcuları dincini aldı.
Gələcəyə baxdı, hər qərarında
Boyat fikirlərə qələbə çaldı.

Müəllif doğru deyir. Həqiqətən Şəddat müəllim həyatda qərarında

qəti olan bir şəxsiyyət kimi özünü təsdiq edib. O daim öz üzərində çalışır. Elmin, texnikanın yeniliklərini əxz edir. İstər-istəməz əməli fəaliyyətində yeni düşüncə adamı kimi görünür. Yaqub Söz onu doğru deyir ki, Şəddat Cəfərov boyat fikirlərə qalib gələ bilər. Boyat fikirlərə qalib gəlmək isə kimsəyə asan gəlməsin. Yeniliyə meyil edənlər olduğu kimi boyat fikirlərin üstündə qalib yerində sayanlar da az deyil. Ancaq Şəddat müəllim zamandan-zamana keçdikcə sanki çətin keçidlərdə xeyirxahlıqla süslənmiş körpü qoyur. Təsədüfi deyil ki, 80 illiyini yola salmış Şəddat müəllim sadə, təvazökar bir həyat yaşayır. Onun nail olduğu elmi zirvələr təbiətində mənfi çalar yaratmayıb. Axı insanın ruhu onun yaşı ilə müvazi olanda insanın təbiətində ziddiyyət yaranmır. Ruhla yaş harmoniya yaraşdır. Bu da insana yaşamaq impulsu bəxş edir, həyat üçün təkən olur:

Zaman körpüsünü salan illərin
Növbələşmə sayı səksən(80-ni) aşır.
Ruhu, cismi tamamlayır bir-birin
Yaşı ona, o yaşına yaraşır.

Bütün bu üstün keyfiyyətləri Şəddat Cəfərov asan qazanmayıb. Onun qarşısına da o qədər bədxahlar, niyyəti ləkəli insanlar çıxıb ki... bütün bunlar onda ancaq acı təəssüf doğurub. Zamanın ən tünd məqamlarında Şəddat Cəfərov təmkinini pozmayıb, səbrinə, daxili-mənəvi imkanlarına güvənib. İnsanlara mənəvi doğmalığı

hər şeydən üstün tutub. Elə bu səbəbdən də müəllif onun zəkasını, təmkinini, səbrini tərənnüm edir:

Nurlu zəka, təmkin, səbr yerində,
Bircə ürək köklənməyir dünənə.
Gələcək zamanın səhərlərində,
İz qoymaq arzusu olub ənənə.

Şəddat müəllim kimi insanları tək-cə dünənə yox, bu gün yox, həm də sabah düşündürür. Axı hər birimizdən sonra əməllərimiz qalacaq. Gələcək nəsillər də bizi əməllərimizə görə xatırlayacaqlar. Şəddat müəllim kimi insanların cəmiyyətə ona görə xüsusi hörmət və nüfuzla qarşılayır ki, onlar öz imkanlarını insanlardan əsirgəmirlər. Bəlkə də elə Şəddat müəllimin bu gün də yüksək hiss və duyğu ilə yazıb-yaratmasının səbəbi həyatın gələcəyinə olan inamıdır:

Haqqa tapınaraq ilham alanda,
Artır həyat eşqi, ümid, inamı.
İnsan kamilləşib müdrik olanda,
Düşüncələr qabaqlayır zamanı.

Təqvim olmasa ritmi pozular,
Ürək zaman saatına bənzəyir.
Hələ pıçıldasan neçə arzular,
Şəddat qovluğunda növbə gözləyir.

Müəllif yazısının sonunda belə bir qeyd də verir: "Aşağıların yuxarıları layiqincə tərif edə bilməsi mümkün olmasa da, bu, başa düşən üçün ilahi bir lütfüdür. Ona görə ki, ağıl və idrak qüvvəsini dövrəyə qoşub, düşünməyi tələb edir". Doğru deyir Yaqub Söz. Özü də ədəbi qəhrəmanını ucada, hörmət, ehtiram mərtəbəsində gördüyü kimi onun ünvanına yazdığı tərənnümdə də sözünü urvatda saxlayır.

Bəli, Şəddat Cəfərov yaşına yaraşan kişidir. Yaqub Söz bunu da doğru deyir.

12.08.2021